Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2021. gada 15. aprīlī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vienlīdzīga attieksme pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības – Direktīva 2000/43/EK – 7. pants – Tiesību aizsardzība – 15. pants – Sankcijas – Prasība par zaudējumu atlīdzību, kas pamatota ar apgalvojumu par diskrimināciju – Atbildētāja piekrišana prasībai par zaudējumu atlīdzību, neatzīstot apgalvotās diskriminācijas esamību – Saikne starp izmaksāto kompensāciju un apgalvoto diskrimināciju – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā – Valsts procesuālās normas, kas liedz tiesai, kurā ir celta prasība, lemt par apgalvotās diskriminācijas esamību, neraugoties uz prasītāja tiešu lūgumu

Lietā C-30/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Högsta domstolen* (Augstākā tiesa, Zviedrija) iesniedza ar 2018. gada 20. decembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 10. janvārī, tiesvedībā

Diskrimineringsombudsmannen

pret

Braathens Regional Aviation AB,

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], palātu priekšsēdētāji A. Prehala [*A. Prechal*], M. Vilars [*M. Vilaras*], J. Regans [*E. Regan*] un N. Pisarra [*N. Piçarra*], tiesneši T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] (referents), K. Toadere [*C. Toader*], M. Safjans [*M. Safjan*], D. Švābi [*D. Šváby*], K. Jīrimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurgs [*C. Lycourgos*], P. Dž. Švīrebs [*P. G. Xuereb*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] un I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*],

ģenerāladvokāts: H. Saugmandsgors Ē [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretāre: S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2020. gada 11. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *Diskrimineringsombudsmannen* vārdā – *M. Mörk* un *T. A. Qureshi*, kā arī *A. Rosenmüller Nordlander*,

– *Braathens Regional Aviation AB* vārdā – *J. Josjö* un *C. Gullikson Dock*, *advokater*, kā arī *J. Hettne*,

* Tiesvedības valoda – zviedru.

– Zviedrijas valdības vārdā – sākotnēji *H. Eklinder*, *C. Meyer-Seitz*, *H. Shev* un *J. Lundberg*, vēlāk – *H. Eklinder*, *C. Meyer-Seitz* un *H. Shev*, pārstāves,

– Somijas valdības vārdā – *M. Pere*, pārstāve,

– Eiropas Komisijas vārdā – *K. Simonsson*, kā arī *E. Ljung Rasmussen*, *G. Tolstoy* un *C. Valero*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2020. gada 14. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (OV 2000, L 180, 22. lpp.), 7. un 15. pantu, tos lasot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. panta kontekstā.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar prasību, ko cēla *Diskrimineringsombudsmannen* (Tiesībsargs diskriminācijas novēršanas jautājumos, Zviedrija), kas rīkojas kāda aviopasažiera vārdā, kurš uzskata, ka viņu ir diskriminējusi *Braathens Regional Aviation AB* (turpmāk tekstā – "*Braathens*"), Zviedrijas aviosabiedrība, kas piekrita šī pasažiera prasībai atlīdzināt zaudējumus, neatzīstot apgalvotās diskriminācijas esamību.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 2000/43 19. un 26. apsvērumā ir noteikts:

"(19) Personām, kuras bijušas pakļautas diskriminācijai rasu vai etniskās piederības dēļ, būtu jānodrošina atbilstīgi tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Lai nodrošinātu efektīvāku aizsardzības pakāpi, apvienībām vai juridiskajām personām vajadzētu būt tiesīgām, kā to nosaka dalībvalstis, jebkura upura vārdā vai viņu atbalstot, iesaistīties lietas izskatīšanas procesā, neskarot attiecīgās valsts procesa noteikumus par pārstāvību un aizstāvību tiesās.

[..]

(26) Dalībvalstīm būtu jāparedz efektīvas, proporcionālas un preventīvas sankcijas gadījumā, ja netiek ievēroti pienākumi, kas uzlikti saskaņā ar šo direktīvu."

4 Saskaņā ar šīs direktīvas 1. pantu "Mērķis":

"Šīs direktīvas mērķis ir noteikt sistēmu, lai apkarotu diskrimināciju rasu vai etniskas piederības dēļ ar nolūku, lai vienādas attieksmes princips stātos spēkā dalībvalstīs [lai dalībvalstīs ieviestu vienlīdzīgas attieksmes principu]."

5 Minētās direktīvas 2. panta "Diskriminācijas jēdziens" 1. punktā ir noteikts:

"Šajā direktīvā vienādas attieksmes princips nozīmē to, ka nav ne tiešas, ne netiešas diskriminācijas rasu vai etniskas piederības dēļ."

6 Tās pašas direktīvas 3. panta "Piemērošanas joma" 1. punkta h) apakšpunktā ir paredzēts:

"Nepārsniedzot Kopienai piešķirtās pilnvaras, šo direktīvu piemēro visām personām gan valsts, gan privātajā sektorā, to skaitā arī valsts iestādēs, attiecībā uz:

[..]

h) piekļuvi pakalpojumiem un precēm un to piegādi, kas ir pieejami sabiedrībai, tostarp dzīvokļu apgādi."

7 Direktīvas 2000/43 7. pantā "Tiesību aizsardzība" ir noteikts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, lai tiesiskās un/vai administratīvās procedūras, to skaitā gadījumā, ja tās uzskatāmas par atbilstīgām saskaņojuma procedūrām šajā direktīvā paredzēto pienākumu piemērošanai, būtu pieejamas visām personām, kuras uzskata sevi par cietušām, jo viņām nav piemērots vienādas attieksmes princips, pat pēc tam, kad attiecības, kurās bijusi diskriminācija, ir beigušās.

2. Dalībvalstis nodrošina, lai apvienības, organizācijas vai citas juridiskās personas, kurām saskaņā ar attiecīgo valstu tiesību aktos izklāstītajiem kritērijiem ir likumīga interese par šīs direktīvas noteikumu ievērošanu, sūdzības iesniedzēja vārdā vai atbalstot to, ar viņa vai viņas atļauju varētu iesaistīties jebkurā tiesiskā un/vai administratīvā procedūrā, kas paredzēta, lai piespiestu ievērot pienākumus, kas uzlikti saskaņā ar šo direktīvu.

[..]"

8 Šīs direktīvas 8. pantā "Pienākums pierādīt" ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis veic tādus pasākumus, kādi saskaņā ar attiecīgo valstu tiesisko sistēmu ir vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka gadījumā, ja personas, kuras uzskata, ka viņas saskārušās ar netaisnību, jo pret viņām nav piemērots vienādas attieksmes princips, tiesā vai kādā citā kompetentā iestādē uzrāda faktus, pēc kuriem var secināt, ka ir bijusi tieša vai netieša diskriminācija, tad atbildētājam jāpierāda, ka nav noticis vienādas attieksmes principa pārkāpums.

[..]

3. Šā panta 1. punktu nepiemēro krimināprocesiem.

[..]"

9 Minētās direktīvas 15. pantā "Sankcijas" ir noteikts:

"Dalībvalstis nosaka sankciju sistēmu to valsts noteikumu pārkāpumiem, kuri pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, un veic visus pasākumus, kādi vajadzīgi šo sankciju piemērošanai. Sankcijām, kas veido kompensācijas maksājumu upurim, jābūt efektīvām, proporcionālām un preventīvām. [..]"

Zviedrijas tiesības

10 Saskaņā ar *diskrimineringslagen (2008:567)* (Likums par diskrimināciju (2008:567)) 1. nodaļas 4. panta 1. punktu diskriminācija tostarp ir tad, ja attieksme pret kādu personu ir nelabvēlīgāka, jo attieksme pret to ir mazāk labvēlīga nekā pret citu personu līdzīgā situācijā, ja atšķirīgā attieksme ir saistīta ar dzimumu, dzimtes identitāti vai izpausmi, etnisko piederību, reliģiju vai uzskatiem, invaliditāti, seksuālo orientāciju vai vecumu.

11 Saskaņā ar šī likuma 2. nodaļas 12. pantu aizliegums izturēties diskriminējoši attiecas it īpaši uz personām, kas ārpus savas privātās un ģimenes dzīves piegādā preces, pakalpojumus vai pārdod mājokļus.

12 Minētā likuma 5. nodaļā ir paredzētas sankcijas, kuras piemēro personai, kas diskriminē citas personas, proti, kompensācija cietušajam, samaksājot "kompensāciju diskriminācijas dēļ" un pārskatot un atceļot līgumus un citus tiesību aktus.

13 No Likuma par diskrimināciju 6. nodaļas 1. panta otrās daļas izriet, ka strīdus, kas attiecas uz šī likuma 2. nodaļas 12. panta piemērošanu, izskata vispārējās jurisdikcijas tiesas saskaņā ar *rättegångsbalken* (Tiesvedības kodekss) tiesību normām par civilprocesiem, kuros ir atļauts izlīgums strīdā.

14 Saskaņā ar šī kodeksa 13. nodaļas 1. pantu prasītājs var atbilstoši šajā tiesību normā uzskaitītajiem nosacījumiem celt izpildes prasību, lai panāktu, ka atbildētājam tiek piespriests izpildīt pienākumu, piemēram, pienākumu samaksāt kādu naudas summu prasītājam.

15 Minētā kodeksa šīs pašas nodaļas 2. pantā ir reglamentēta prasība konstatēt kādu faktu. Šī panta pirmajā daļā šajā ziņā ir noteikts, ka šādu prasību, kuras mērķis ir konstatēt konkrētu tiesisko attiecību esamību vai neesamību, tiesa var izskatīt, ja attiecībā uz konkrētām tiesiskajām attiecībām pastāv neskaidrība, kas prasītājam rada kaitējumu.

16 Šī paša kodeksa 42. nodaļas 7. pantā ir paredzēts, ka atbildētājam tiesas sēdē nekavējoties ir jāceļ pretprasība. Pretējā gadījumā atbildētājs šajā stadijā var pieņemt lēmumu piekrist prasītāja prasībai.

17 Saskaņā ar Tiesvedības kodeksa šīs pašas nodaļas 18. pantu pēc tam, kad atbildētājs ir piekritis prasītāja prasījumiem, tiesa var pasludināt spriedumu, balstoties uz šo piekrišanu.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

18 2015. gada jūlijā Čīles izcelsmes pasažierim, kurš dzīvo Stokholmā (Zviedrija) un kuram bija rezervācija Zviedrijas iekšējam lidojumam (turpmāk tekstā – "pasažieris pamatlietā"), ko organizēja aviosabiedrība *Braathens*, ar gaisa kuģa komandiera lēmumu tika veikta papildu drošības pārbaude.

19 Tiesībsargs diskriminācijas novēršanas jautājumos vērsās *Stockholms tingsrätt* (Stokholmas pirmās instances tiesa, Zviedrija) ar prasību piespriest *Braathens* izmaksāt pasažierim pamatlietā kompensāciju 10 000 Zviedrijas kronu (SEK) (aptuveni 1000 EUR) apmērā par šīs aviokompānijas diskriminējošo attieksmi pret šo pasažieri.

20 Prasības pamatojumam Tiesībsargs diskriminācijas novēršanas jautājumos būtībā apgalvoja, ka *Braathens* minēto pasažieri esot tieši diskriminējusi, pārkāpjot Likuma par diskrimināciju 2. nodaļas 12. pantu un 1. nodaļas 4. pantu, jo tā to esot saistījusi ar arābu izcelsmes personu un šī iemesla dēļ esot veikusi papildu drošības pārbaudi. *Braathens* tātad esot radījusi pasažierim pamatlietā nelabvēlīgu situāciju ar fizisko izskatu un etnisko piederību saistītu iemeslu dēļ, izturoties pret viņu mazāk labvēlīgi nekā pret citiem pasažieriem, kuri atrodas salīdzināmā situācijā.

21 Izskatot lietu *Stockholms tingsrätt* (Stokholmas pirmās instances tiesa), *Braathens* piekrita samaksāt pieprasīto summu kā kompensāciju diskriminācijas dēļ, tomēr neatzīstot nekādas diskriminācijas esamību. Tiesībsargs diskriminācijas novēršanas jautājumos šajā tiesā iebilda pret to, ka, pamatojoties uz *Braathens* piekrišanu, lēmums tiek pieņemts, neizvērtējot apgalvoto diskrimināciju pēc būtības.

22 Savā spriedumā minētā tiesa piesprieda *Braathens* samaksāt pieprasīto summu kopā ar procentiem, kā arī atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Tā uzskatīja, ka strīdi, kas attiecas uz civiltiesiska rakstura pienākumiem un tiesībām, ar kurām lietas dalībnieki ir apveltīti, kā tas ir šajā lietā, – gadījumā, ja tiek

pausta piekrišana prasītāja prasībai par zaudējumu atlīdzību –, ir jārisina, neizskatot lietu pēc būtības, un ka tai ir saistoša *Braathens* piekrišana. Turklāt šī pati tiesa šīs piekrišanas dēļ par nepieņemamiem atzina Tiesībsarga diskriminācijas novēršanas jautājumos prasījumus, lai panāktu konstatējošu spriedumu, ar kuru galvenokārt tiktu konstatēts, ka šai aviosabiedrībai bija pienākums samaksāt minēto summu diskriminējošas rīcības dēļ vai, pakārtoti, ka *Braathens* ir diskriminējusi pasažieri pamatlietā.

23 Pēc nesekmīgas apelācijas sūdzības par *Stockholms tingsrätt* (Stokholmas pirmās instances tiesa) spriedumu, kas bija iesniegta *Svea hovrätt* (Sveas apelācijas tiesa, Zviedrija), Tiesībsargs diskriminācijas novēršanas jautājumos šīs pēdējās minētās tiesas spriedumu pārsūdzēja iesniedzējtiesā – *Högsta domstolen* (Augstākā tiesa, Zviedrija). Šajā kasācijas sūdzībā tas lūdza, lai šī tiesa atceļ šo spriedumu, atceļ *Stockholms tingsrätt* (Stokholmas pirmās instances tiesa) spriedumu un nodod lietu otrreizējai izskatīšanai šajā tiesā, lai tā izskatītu pēc būtības vismaz vienu no diviem prasījumiem, kuru mērķis ir panākt konstatējošu spriedumu. *Braathens* prasīja noraidīt Tiesībsarga diskriminācijas novēršanas jautājumos prasījumus.

24 Iesniedzējtiesa norāda, ka Likuma par diskrimināciju mērķis tostarp ir transponēt dažādus Savienības tiesību aktus, tostarp Direktīvu 2000/43, un tā mērķis, kā tas izriet no tā sagatavošanas darbiem, ir ļaut piemērot stingras un preventīvas sankcijas diskriminācijas gadījumā. It īpaši kompensācija diskriminācijas dēļ atbilstot sankcijai šīs direktīvas 15. panta izpratnē, un katrā konkrētajā gadījumā tā būtu jānosaka tā, lai nodrošinātu saprātīgu kompensāciju cietušajai personai un piedalītos cīņā pret diskrimināciju sabiedrībā. Tādējādi tai ir dubulta – atlīdzinoša un preventīva – funkcija.

25 Iesniedzējtiesa piebilst, ka saskaņā ar Tiesvedības kodeksa normām atbildētājs var nolemt piekrist prasītāja prasībai par zaudējumu atlīdzību, un tam nav ne pienākuma norādīt šīs piekrišanas iemeslus, ne balstīties uz prasītāja izvirzīto pamatu, ne arī atzīt apgalvotās diskriminācijas esamību. Šādas piekrišanas mērķis praktiski ir izbeigt tiesvedību bez vajadzības turpināt lietas izskatīšanu, un tiesai ir jāpieņem nolēmums, kas ir pamatots tikai ar šo piekrišanu. Runājot par prasību konstatēt faktu – tā varot attiekties tikai uz juridiskas saiknes esamību vai neesamību starp lietas dalībniekiem, izslēdzot it īpaši tikai faktos balstītus elementus. Turklāt tiesai esot jāizvērtē, vai tās pārbaude ir lietderīga.

26 Iesniedzējtiesa norāda, ka pamatlietā pirmās instances un apelācijas instances tiesas, pamatojoties uz *Braathens* piekrišanu šī pasažiera lūgumam, ir pieņēmušas nolēmumus, ar kuriem *Braathens* tika piespriests samaksāt pasažiera pamatlietā prasīto kompensāciju. Šīs piekrišanas dēļ pēdējo minēto tiesu skatījumā jautājumu par minētās diskriminācijas esamību nevar vērtēt prasījumu panākt konstatējošu spriedumu ietvaros.

27 *Högsta domstolen* (Augstākā tiesa) šaubās par pamatlietā aplūkoto valsts tiesību aktu atbilstību Direktīvas 2000/43 15. panta, lasot to Hartas 47. panta kontekstā, prasībām, kas ikvienai personai garantē tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Šai tiesai šajā ziņā ir šaubas, vai tad, ja atbildētājs piekrīt prasītāja prasībai par zaudējumu atlīdzību, tiesai saskaņā ar šīs direktīvas 7. pantu no šīs direktīvas izrietošo tiesību aizsardzības nodrošināšanai tomēr ir jāspēj izvērtēt jautājumu par diskriminācijas esamību, ja to prasa lietas dalībnieks, kurš uzskata, ka tas ir ticis diskriminēts, un vai atbilde uz šo jautājumu ir atkarīga no tā, vai iespējamais diskriminācijas izdarītājs ir vai nav atzinis diskriminācijas esamību.

28 Šādos apstākļos *Högsta domstolen* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Ja lietā par Direktīvā [2000/43] noteiktā aizlieguma pārkāpumu cietusī persona pieprasa kompensāciju diskriminācijas dēļ, vai dalībvalstij pēc cietušās personas pieprasījuma vienmēr ir jāpārbauda, vai ir notikusi diskriminācija (neatkarīgi no tā, vai persona, kurai tiek pārmesta diskriminējoša attieksme,

šādas diskriminācijas esamību ir vai nav atzinusi), un attiecīgā gadījumā jāsecina, ka diskriminācija ir notikusi, lai [šīs direktīvas] 15. panta prasību par efektīvām, samērīgām un preventīvām sankcijām varētu uzskatīt par izpildītu?"

Par prejudiciālo jautājumu

29 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2000/43 7. un 15. pants, lasot tos kopsakarā ar Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kas liedz tiesai, kura izskata prasību par zaudējumu atlīdzību, kas ir pamatota ar apgalvojumu par šajā direktīvā aizliegtu diskrimināciju, izskatīt prasību konstatēt šādas diskriminācijas esamību, ja atbildētājs piekrīt samaksāt pieprasīto kompensāciju, vienlaikus neatzīdams minēto diskrimināciju.

30 Vispirms ir jāatgādina, ka Direktīvas 2000/43 mērķis – kā minēts tās 1. pantā – ir iedibināt sistēmu, lai apkarotu diskrimināciju rasu vai etniskās piederības dēļ, ar nolūku īstenot dalībvalstīs vienlīdzīgas attieksmes principu. Šī direktīva materiālo tiesību jomās, uz kurām tā attiecas, ir konkrēta Hartas 21. pantā noteiktā nediskriminācijas principa rases un etniskās izcelsmes dēļ izpausme (spriedums, 2015. gada 16. jūlijs, *CHEZ Razpredelenie Bulgaria*, C-83/14, EU:C:2015:480, 72. punkts un tajā minētā judikatūra).

31 Nav strīda par to, ka pamatlieta ietilpst Direktīvas 2000/43 materiālās piemērošanas jomā, jo tā attiecas uz, iespējams, diskriminējošu rīcību etniskās piederības vai rases dēļ, kas pieļauta saistībā ar piekļuvi sabiedriski pieejamam pakalpojumam šīs direktīvas 3. panta 1. punkta h) apakšpunkta izpratnē.

32 Kā izriet no Direktīvas 2000/43 19. apsvēruma, personām, kas ir diskriminētas rasu vai etniskās piederības dēļ, ir jābūt pieejamiem atbilstīgiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, un, lai nodrošinātu efektīvāku aizsardzības līmeni, apvienībām vai juridiskajām personām ir jābūt apveltītām arī ar tiesībām saskaņā ar dalībvalstu izstrādātu kārtību uzsākt procedūru cietušā vārdā vai tā atbalstam. Turklāt atbilstoši šīs direktīvas 26. apsvērumam dalībvalstīm būtu jāparedz efektīvas, samērīgas un preventīvas sankcijas gadījumā, ja netiek ievēroti no minētās direktīvas izrietošie pienākumi.

33 Šajā ziņā Direktīvas 2000/43 7. panta 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis nodrošina, ka tiesvedības tiesā un/vai administratīvās procedūras, kuru mērķis ir panākt šajā direktīvā ietvertā vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu, ir pieejamas visām personām, kuras uzskata, ka ir cietušas tādēļ, ka viņu gadījumā šis princips nav ievērots. Šādā veidā ar šo tiesību normu no jauna tiek apstiprinātas Hartas 47. pantā nostiprinātās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību.

34 Turklāt no Direktīvas 2000/43 7. panta 2. punkta izriet, ka apvienībām, organizācijām vai juridiskām personām, kurām saskaņā ar valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem ir likumīgas intereses nodrošināt šīs direktīvas noteikumu ievērošanu, tostarp ir jābūt iespējai cietušā vārdā un ar viņa piekrišanu uzsākt tiesvedību tiesā, lai panāktu no minētās direktīvas izrietošo pienākumu izpildi. Tādējādi šis 7. panta 2. punkts ir Hartas 47. pantā garantēto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā precizējums attiecīgajā jomā.

35 Vienlīdzības principa ievērošana tādējādi prasa, lai attiecībā uz personām, kuras uzskata, ka ir tikušas diskriminētas rasu vai etniskās piederības dēļ, tiktu nodrošināta viņu tiesību uz vienlīdzīgu attieksmi efektīva aizsardzība tiesā neatkarīgi no tā, vai šīs personas rīkojas tieši vai ar tādas apvienības, organizācijas vai juridiskas personas starpniecību, kas minēta šī sprieduma iepriekšējā punktā (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2019. gada 8. maijs, *Leitner*, C-396/17, EU:C:2019:375, 62. punkts).

36 Direktīvas 2000/43 15. pantā ir minēts, ka dalībvalstis nosaka sankciju sistēmu to valsts noteikumu pārkāpumiem, kuri pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, un veic visus šo sankciju piemērošanai vajadzīgos pasākumus. Nenosakot konkrētas sankcijas, šajā pantā ir precizēts, ka sankcijām, kas veido kompensācijas maksājumu cietušajai personai, ir jābūt efektīvām, samērīgām un preventīvām.

37 Tādējādi minētajā 15. pantā dalībvalstīm ir noteikts pienākums ieviest savā tiesību sistēmā pietiekami efektīvus pasākumus, lai sasniegtu Direktīvas 2000/43 mērķi un nodrošinātu, ka uz šiem pasākumiem var efektīvi atsaukties valsts tiesās, tostarp apvienības, organizācijas vai juridiskas personas, kā minēts šīs direktīvas 7. panta 2. punktā, reālai un efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā, ļaujot tām brīvi izvēlēties kādu no dažādiem risinājumiem, kas ir piemēroti šī mērķa sasniegšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 10. jūlijs, *Feryn*, C-54/07, EU:C:2008:397, 37. un 38. punkts).

38 Šajā ziņā sankciju sistēmai, kas ir paredzēta Direktīvas 2000/43 15. panta transponēšanai dalībvalsts tiesību sistēmā, tostarp jānodrošina – paralēli šīs pašas direktīvas 7. panta īstenošanai paredzētajiem pasākumiem – reāla un efektīva no tās izrietošo tiesību aizsardzība. Sankciju bardzībai ir jāatbilst pārkāpumu, par kuriem tās ir noteiktas, smagumam un it īpaši jānodrošina patiešām preventīva ietekme, tajā pašā laikā ievērojot vispārējo samērīguma principu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2013. gada 25. aprīlis, *Asociația Accept*, C-81/12, EU:C:2013:275, 63. punkts).

39 Ja finansiāla atlīdzība ir pasākums, kas ir izvēlēts gadījumā, kad tiek konstatēta diskriminācija, tam ir jābūt piemērotam tādā ziņā, ka tam saskaņā ar piemērojamajiem valsts noteikumiem ir jāļauj pilnībā kompensēt kaitējumu, kas faktiski radies attiecīgās diskriminācijas dēļ (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2015. gada 17. decembris, *Arjona Camacho*, C-407/14, EU:C:2015:831, 33. punkts un tajā minētā judikatūra). Savukārt tīri simboliska sankcija nevar tikt uzskatīta par saderīgu ar pareizu un efektīvu Direktīvas 2000/43 īstenošanu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2013. gada 25. aprīlis, *Asociația Accept*, C-81/12, EU:C:2013:275, 64. punkts).

40 Šajā gadījumā no lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertajām norādēm izriet, ka atbilstoši valsts tiesībām, ar kurām it īpaši ir transponēta Direktīva 2000/43, ikviena persona, kas uzskata, ka ir cietusi no diskriminācijas rasu vai etniskās piederības dēļ, var celt prasību par tādas sankcijas izpildi, kura izpaužas kā "kompensācija diskriminācijas dēļ". Pamatlietā aplūkotajos valsts tiesību aktos ir paredzēts, ka tad, ja atbildētājs nolemj piekrist prasītāja prasībai par zaudējumu atlīdzību, tiesa, kurā ir celta šī prasība, piespriež šim atbildētājam izmaksāt summu, ko šis prasītājs prasa kā kompensāciju.

41 Tomēr no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet arī, ka šāda piekrišana, kas saskaņā ar šiem valsts tiesību aktiem ir juridiski saistoša tiesai un izraisa tiesvedības izbeigšanu, var tikt dota, pat ja atbildētājs neatzīst apgalvotās diskriminācijas esamību vai pat tad, ja, kā tas ir pamatlietā, viņš to skaidri apstrīd. Šādā situācijā valsts tiesa pasludina spriedumu, kas ir pamatots uz šo piekrišanu, tomēr no šī sprieduma nevar izdarīt nekādus secinājumus par apgalvotās diskriminācijas esamību.

42 No tā izriet, ka līdzīgā situācijā no atbildētāja piekrišanas izriet, ka atbildētāja pienākums izmaksāt prasītāja pieprasīto kompensāciju nav saistīts ar to, ka atbildētājs atzīst apgalvotās diskriminācijas esamību vai ka to ir konstatējusi kompetentā tiesa. Turklāt un galvenokārt šāda piekrišana liedz tiesai, kurā ir celta prasība, lemt par apgalvotās diskriminācijas esamību, lai gan tā ir iemesls prasībai par zaudējumu atlīdzību un tādējādi ir šīs prasības neatņemama sastāvdaļa.

43 Attiecībā uz prasību konstatēt faktu, kas ir paredzēta pamatlietā aplūkotajos valsts tiesību aktos, no lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertajām norādēm izriet, ka tā neļauj nodrošināt personai, kura uzskata, ka ir cietusi no Direktīvā 2000/43 aizliegtās diskriminācijas, tiesības lūgt tiesu pārbaudīt un, vajadzības gadījumā, konstatēt, ka pastāv apgalvotā diskriminācija. Proti, saskaņā ar šiem tiesību aktiem prasība konstatēt faktu nevar attiekties tikai uz faktos balstītiem elementiem un tās pieņemamība ir pakārtota tiesas, kas izskata lietu, atbilstošam nolēmumam, kura pamatā ir attiecīgo interešu, proti, prasītāja intereses celt prasību, kā arī neērtības, ko šī prasība var radīt atbildētājam, izsvēršana.

44 No tā izriet, ka saskaņā ar pamatlietā aplūkotajiem valsts tiesību aktiem gadījumā, ja atbildētājs piekrīt samaksāt pieprasīto kompensāciju, vienlaikus neatzīdams apgalvoto diskrimināciju, prasītājs nevar panākt, ka civillietu tiesa spriež par minētās diskriminācijas esamību.

45 Jākonstatē, ka šādi valsts tiesību akti apdraud Direktīvas 2000/43 7. un 15. pantā, lasot tos kopā ar Hartas 47. pantu, izvirzītās prasības.

46 Pirmkārt, kā izriet no šī sprieduma 33.–35. punkta, šīs direktīvas 7. pantā minēto procedūru mērķis ir ļaut atsaukties uz tiesībām, kas no vienlīdzīgas attieksmes principa izriet ikvienai personai, kura uzskata, ka ir cietusi no diskriminācijas rasu vai etniskās piederības dēļ, kā arī nodrošināt to ievērošanu. Tātad no tā noteikti izriet, ka tad, ja atbildētājs nav atzinis apgalvoto diskrimināciju, šai personai ir jābūt iespējai panākt, lai tiesa spriestu par iespējamu to tiesību aizskārumu, kuru ievērošanu šādās procedūrās ir paredzēts panākt.

47 Līdz ar to tikai ar naudas summas samaksu vien, pat ja prasītājs to prasa, nevar nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā personai, kura lūdz konstatēt, ka ir pārkāptas tās no minētās direktīvas izrietošās tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, it īpaši, ja šīs personas primārās intereses nav ekonomiskas, bet tā vēlas pierādīt atbildētājam pārmesto faktu patiesumu, kā arī to juridisko kvalifikāciju.

48 Otrkārt, tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkotais ir pretrunā gan atlīdzinošajai, gan preventīvajai funkcijai, kādām ir jāpiemīt dalībvalstu paredzētajām sankcijām saskaņā ar Direktīvas 2000/43 15. pantu, ja tiek pārkāptas šo direktīvu transponējošās valsts tiesību normas.

49 Šajā ziņā, kā to būtībā ir norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 83. un 84. punktā, ar naudas summas samaksu vien nepietiek, lai apmierinātu tādas personas prasījumus, kura, prasīdama atlīdzināt tai nodarīto morālo kaitējumu, vispirms vēlas panākt, lai tiktu atzīts, ka tā ir cietusi no diskriminācijas, un līdz ar to šo maksājumu šajā nolūkā nevar uzskatīt par tādu, kam ir apmierinoša atlīdzinoša funkcija. Tāpat ar pienākumu samaksāt naudas summu faktiski nevar preventīvi ietekmēt diskriminētāju, mudinot viņu neatkārtot diskriminējošo rīcību un tādējādi novēršot jaunus diskriminācijas gadījumus no tā puses, ja – kā tas ir šajā gadījumā – atbildētājs apstrīd jebkādas diskriminācijas esamību, taču uzskata, ka no izmaksu un reputācijas viedokļa ir izdevīgāk samaksāt prasītāja pieprasīto kompensāciju, vienlaikus izvairīdamies, ka valsts tiesa konstatē diskriminācijas esamību.

50 Iepriekš minēto analīzi neatspēko Zviedrijas valdības minētā iespēja ierosināt krimināllietu, kas personai, kura uzskata, ka ir cietusi no Direktīvā 2000/43 aizliegtas diskriminācijas, ļautu lūgt krimināltiesu konstatēt šo diskrimināciju un sodīt par to. Šāda krimināllietas ierosināšana, ņemot vērā tās mērķus, kā arī tai raksturīgos ierobežojumus, neļauj novērst tiesību aizsardzības līdzekļu civillietās neatbilstību šīs direktīvas prasībām.

51 It īpaši ir jānorāda – kā to secinājumu 118.–120. punktā ir minējis ģenerāladvokāts –, ka šādas krimināllietas ierosināšanas pamatā ir noteikumi par pierādīšanas pienākumu un pierādījumu savākšanu, kas neatbilst šai personai labvēlīgākajiem noteikumiem, kuri ir ietverti Direktīvas 2000/43 8. pantā. Tādējādi minētā 8. panta 1. punktā ir paredzēts, ka tad, ja minētā persona tiesā vai kādā citā kompetentā iestādē pierāda faktus, pēc kuriem var secināt tiešu vai netiešu diskrimināciju, atbildētājam jāpierāda, ka vienlīdzīgas attieksmes princips nav pārkāpts. Savukārt šī paša 8. panta 3. punktā ir noteikts, ka tā 1. punktu nepiemēro kriminālprocesiem.

52 Treškārt un pretēji tam, ko apgalvo *Braathens*, tādi procesuālo tiesību principi vai apsvērumi kā dispozitivitātes princips, procesuālās ekonomijas princips un vēlme veicināt izlīgumu strīdos arī nevar pamatot citādu interpretāciju, kā vien iepriekšējos punktos minēto.

53 Pirmām kārtām, atšķirībā no Direktīvas 2000/43 7. panta 1. punktā paredzētā izlīguma strīdā, kas ļauj katram lietas dalībniekam brīvi operēt ar saviem prasījumiem, tāda valsts tiesiskā regulējuma kā pamatlietā aplūkotais rezultātā atbildētājam tiek nodota kontrole pār strīdu, ļaujot viņam piekrist

prasītāja celtajai prasībai par zaudējumu atlīdzību, vienlaikus neatzīstot apgalvotās diskriminācijas esamību vai pat to skaidri apstrīdot, un šādā gadījumā prasītājs vairs nevar tiesai, kura strīdu izskata, nedz prasīt, lai tā lemj par prasījuma pamatu, nedz arī iebilst pret paša aizsāktās tiesvedības izbeigšanu.

54 Otrām kārtām, tiesa, kas izskata šādu prasību, nekādā veidā nepārkāpj dispozitivitātes principu, ja, neraugoties uz atbildētāja piekrišanu izmaksāt prasītāja pieprasīto kompensāciju, tā, ņemot vērā šīs prasības pamatā esošo prasītāja apgalvojumu, ir izvērtējusi šīs diskriminācijas esamību vai neesamību, ja šis atbildētājs to neatzīst vai pat apstrīd. Šāda pārbaude tādējādi attieksies uz prasītāja prasības par kompensāciju pamatu, kas ietilpst šajā prasībā definētajā strīda priekšmetā, īpaši tad, ja – kā tas ir šajā lietā – šis prasītājs minētajā prasībā ir skaidri prasījis konstatēt šādu diskrimināciju.

55 Ceturtkārt, ir jāatgādina, ka, protams, kā to apgalvo *Braathens*, ar Savienības tiesībām principā dalībvalstīm netiek noteikts pienākums savās valsts tiesās ieviest citus tiesību aizsardzības līdzekļus, kas nav iedibināti valsts tiesībās, lai nodrošinātu to tiesību aizsardzību, kuras attiecīgajām personām izriet no Savienības tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 13. marts, *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 40. punkts, kā arī 2018. gada 24. oktobris, XC u.c., C-234/17, EU:C:2018:853, 51. punkts).

56 Ņemot to vērā, pietiek konstatēt, ka šajā lietā Savienības tiesību ievērošana nenozīmē, ka ir jāizveido jauns tiesību aizsardzības līdzeklis, bet gan tikai prasa, lai iesniedzējtiesa atteiktos piemērot procesuālo tiesību normu, saskaņā ar kuru tiesa, kurā atbilstoši valsts tiesībām prasību par zaudējumu atlīdzību ir cēlusi persona, kas uzskata, ka ir cietusi no diskriminācijas, nevar lemt par šīs diskriminācijas esamību tikai tāpēc, ka atbildētājs ir piekritis prasītājam samaksāt prasīto kompensāciju, vienlaikus neatzīdams minētās diskriminācijas esamību, jo šī norma nav saderīga ne tikai ar Direktīvas 2000/43 7. un 15. pantu, bet arī ar Hartas 47. pantu.

57 Šajā ziņā ir jāatgādina, no vienas puses,– kā tas ir konstatēts šī sprieduma 38. punktā –, ka Direktīvas 2000/43 7. un 15. panta mērķis ir nodrošināt tādu tiesību uz vienlīdzīgu attieksmi pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības reālu un efektīvu aizsardzību tiesā, kuras izriet no šīs direktīvas. No tā izriet, ka šajos pantos ir tikai konkretizētas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kuras ir garantētas Hartas 47. pantā un kuras pašas par sevi ir pietiekamas, un nav jāprecizē ar Savienības vai valsts tiesību normām, lai privātpersonām rastos tiesības, uz kurām atsaukties (spriedums, 2018. gada 17. aprīlis, *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, 76.–78. punkts).

58 No otras puses, saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu, ja valsts tiesisko regulējumu nav iespējams interpretēt atbilstīgi Savienības tiesību prasībām, valsts tiesai kā dalībvalsts iestādei, izskatot lietu savas kompetences ietvaros, ir pienākums nepiemērot valsts tiesību normu, kas ir pretrunā Savienības tiesību normai, kurai ir tieša iedarbība tās izskatīšanā esošajā strīdā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 53. un 61. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

59 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2000/43 7. un 15. pants, lasot tos kopā ar Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tādi valsts tiesību akti, kas liedz tiesai, kura izskata prasību par zaudējumu atlīdzību, kas ir pamatota ar apgalvojumu par šajā direktīvā aizliegtu diskrimināciju, izskatīt prasību konstatēt šādas diskriminācijas esamību, ja atbildētājs piekrīt samaksāt pieprasīto kompensāciju, vienlaikus neatzīdams minēto diskrimināciju. Valsts tiesai, kas izskata strīdu starp privātpersonām, savas kompetences ietvaros ir jānodrošina tiesiskā aizsardzība, kas privātpersonām izriet no Hartas 47. panta, vajadzības gadījumā nepiemērojot jebkuru pretrunā esošu valsts tiesību normu.

Par tiesāšanās izdevumiem

60 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības, 7. un 15. pants, lasot tos kopā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tādi valsts tiesību akti, kas liedz tiesai, kura izskata prasību par zaudējumu atlīdzību, kas ir pamatota ar apgalvojumu par šajā direktīvā aizliegtu diskrimināciju, izskatīt prasību konstatēt šādas diskriminācijas esamību, ja atbildētājs piekrīt samaksāt pieprasīto kompensāciju, vienlaikus neatzīdams minēto diskrimināciju. Valsts tiesai, kas izskata strīdu starp privātpersonām, savas kompetences ietvaros ir jānodrošina tiesiskā aizsardzība, kas privātpersonām izriet no Pamattiesību hartas 47. panta, vajadzības gadījumā nepiemērojot jebkuru pretrunā esošu valsts tiesību normu.

[Paraksti]